

Národní divadlo

Národní divadlo s hlubokým zármutkem oznamuje, že v neděli 11. října 2026
navždy odešel herec, dlouholetý člen Činohry Národního divadla

JIŘÍ ŠTĚPNIČKA

(16. dubna 1947 – 11. října 2026)

Jiří Štěpnička se narodil 16. dubna 1947 herečce Jiřině Štěpničkové a akademickému malíři Janu Samcovi. Místem svého narození v Londýně získal anglické občanství, při křtu dostal pět jmen podle svých kmotrů: Jiří Jan Jaroslav Martin Otto. Jako malé dítě byl přítomný matčinu neúspěšnému pokusu o emigraci a tato tragická událost jej ovlivnila na celý život. Po matčině zatčení a uvěznění ho vychovával otec v Karlových Varech, kde také navštěvoval základní školu. V Praze pak absolvoval Gymnázium Jana Nerudy. Studium herectví na DAMU v Praze ukončil v roce 1969.

Prvním jeho angažmá bylo hradecké Divadlo Vítězného února, kde působil tři sezony, ztvárnil tu např. Lilioma v *Baladě od kolotoče*, titulního *Oidipa vladaře*, Kristiána v *Cyranovi z Bergeracu*. V letech 1972–1975 byl členem Státního divadla v Brně, představil se jako Topůrko ve *Zbojnicích a žandárech*, Romeo v *Romeovi a Julii*, Vít v *Kutnohorských havířích* aj.

V roce 1975 zakotvil v Činohře Národního divadla. Z více než sto deseti různorodých postav, které tu ztvárnil, připomeňme alespoň Lazara v Nezvalových *Milencích z kiosku*, Petrušku v Gogolových *Mrtvých duších*, Zajíčka v Jiráskově *Lucerně*, Franciho v Langerově *Periferii*, Alberta ve Storeyově *Farmě* či Marka v Patrickových *Kennedyho dětech*, Václava a později Filipa Dubského ve Stroupežnického *Našich furiantech*, Francka a později i Vávru v Mrštíkových *Maryše*, Cliffa Lewise v Osbornově *Ohlédni se v hněvu*, Švandu ve *Strakonickém dudákovi*, Rudolfa Höllera v Bernhardově *Před penzí*, Lazara v drammatizaci Vančurovy *Markéty Lazarové*, Russeho Rigela v Mastrosimoneho *Jako naprostý šílenci*. Zaujal rovněž jako Premiér von Walter v Schillerových *Úkladech a lásce*, výrazní byli i jeho shakespearovští hrdinové – Lord Hastings v *Richardovi III.*, Shylock v *Kupci benátském*, Petruccio a později Grumio ve *Zkrocení zlé ženy* a Benátský dóže v *Othellovi*. Přesvědčivě se zhostil úlohy Leoše Janáčka ve Frielových *Listech důvěrných*, Ragueneaua v Rostandově *Cyranovi z Bergeracu*, Jeremyho Čejku v Zelenkových *Ohrožených družích*, Raye v Harrowerově hře *Blackbird*, Karpa v Ostrovského *Lese*. V posledních letech dostával zajímavé příležitosti v nových textech – Profesora ve hře Lenky Lagronové *Jako břitva (Němcová)*, Jiřího Řehoře v Levinského *Dotkni se vesmíru a pokračuj* nebo Plukovníka Bubenčiče v adaptaci Zweigovy novely *Netrpělivost srdce*.

Disponoval výrazným mužným hlasem a charismatickým, autoritativním zjevem, což zásadně hned od začátku formovalo a ovlivnilo typologii jeho rolí v divadle, filmu i televizi. Během své kariéry se posunul od klasických milovníků k psychologicky složitým postavám, s přibývajícími zkušenostmi a zráním hlasu se stal rovněž ideálním představitelem mužů v silových mocenských pozicích, panovníků, politiků, trenérů či šéfů. Dokázal dokonale ztvárnit postavy, které vzbuzují přirozený respekt, ale i strach. Často proto dostával role hrdinů, kteří jsou navenek úspěšní a inteligentní, ale chybí jim empatie, jsou chladní, ironičtí, cyničtí a nebezpeční. S postupujícím věkem se ovšem i jeho postavy stávaly stále dojemnějšími a zranitelnějšími – takový byl například jeho mechanik Polykleitos v Buffiniově *Vítejte v Thébách* nebo Starý Manya v Čapkově *Hordubalovi*.

V roce 2010 získal Cenu Thálie za roli Raymonda v inscenaci *Blackbird*, byl držitelem ocenění Master Prix 2024 uděleného Nadací Život umělce. Rozsáhlá je i jeho činnost mimo Národní divadlo – hostoval na jiných scénách, spolupracoval s filmem, televizí i dabingem, svůj hlas propůjčil mimo jiné Harrisonu Fordovi nebo Michaelu Douglasovi, přesto se bránil označení dabér, vnímal dabing jako součást herectví. Za tuto disciplínu byl dvakrát oceněn Cenou F. Filipovského – v roce 2002 a v roce 2023 za dlouholeté herecké mistrovství v dabingu.

Byl vůdčí a aktivní postavou porevolučních hereckých odborů. Otevřeně mluvil i o tom, že byl v osmdesátých letech předsedou ROH, což podle něj byla jedna z možností, jak divadlu pomáhat. Upřímně přiznával, že částečně i ze strachu ztvárnil roli Klementa Gottwalda ve stejnojmenném tendenčním seriálu, s odsouzením některých diváků se ovšem nikdy nevyrovnal.

Jeho životním mottem bylo: „Věřím v sílu osudu, který má své, nám neznámé plány.“ Proto dokud mohl, pracoval – natáčel, účastnil se besed a setkání s diváky. Na jeho zhoršujícím se zdravotním stavu se podílelo jak složité období pandemie, tak zejména smrt manželky, s níž prožil celý život.

Odchodem Jiřího Štěpničky ztrácí Činohra Národního divadla i celá česká kultura jednu ze svých nejcharismatictějších osobností – profesionála, výjimečného herce i sarkastického a neúnavného glosátora společenské situace.

Čest jeho památce!

**Poslední rozloučení s Jiřím Štěpničkou proběhne v úterý 20. října od 11.00 z jeviště Národního divadla.
Veřejnost bude mít možnost vstoupit do divadla od 10.30 a položit květiny k rakvi.**